

Onsdagen den 23 januari

Kl. 13.00

*Om internationella
adoptioner*

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

§ 2 Upplästes följande inkomna ansökan:

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om ledighet från uppdraget som riksdagsman under tiden den 6 februari–den 21 mars 1980 för publicistisk verksamhet.

Stockholm 1980-01-17

Hans Lindblad

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Margit Jonsson* (fp) under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för Hans Lindblad.

§ 3 Om internationella adoptioner

Socialministern *KARIN SÖDER* erhöll ordet för att besvara *Ulla Johanssons* (s) den 14 januari anmälda fråga, 1979/80:257, och anförde:

Herr talman! Ulla Johansson har frågat mig vilka kvalifikationer som krävs för att en ideell organisation skall bli auktoriserad för att lämna internationell adoptionshjälp. Hon har också frågat om det är förenligt med regeringens intentioner att man förutom höga kostnader för adoptivbarnens ankomst till landet också skall betala medlemsavgifter i en eller flera organisationer på upp till 1 000 kr. för att kunna accepteras som adoptivförälder.

Riksdagen antog våren 1979 en lag om internationell adoptionshjälp. Enligt denna lag får internationell adoptionshjälp lämnas endast av ideella sammanslutningar som är auktoriserade enligt lagen. För att få auktorisation krävs att sammanslutningen har stadgar, styrelse och revisorer. Auktorisation får ges endast om sammanslutningen har till huvudsakligt syfte att lämna internationell adoptionshjälp och om det står klart att den kommer att lämna hjälpen på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt, utan vinstintresse och med barnens bästa som främsta riktmärke. Socialstyrelsen skall i samband med beslutet om auktorisation utse minst två personer att företräda allmänintresset i sammanslutningens arbete med internationell adoptionshjälp.

Före lagens tillkomst utgick statsbidrag till den då enda godkända organisationen, Adoptionscentrum, med 350 000 kr. I samband med

Onsdagen den
23 januari 1980

*Om internationella
adoptioner*

riksdagsbeslutet höjdes statsbidraget till 850 000 kr. att fördelas av nämnden för internationella adoptioner bland de olika auktoriserade organisationerna.

Ett av syftena med riksdagsbeslutet var att genom ökat ekonomiskt stöd kanalisera de internationella adoptionerna i Sverige via organisationer som står under insyn och kontroll av det allmänna.

Socialstyrelsen har auktoriserat sex sammanslutningar.

Ulla Johansson har uppgivit att ett ärende rörande auktorisation har varit föremål för regeringens prövning. Besvär har nyligen inkommit från en sammanslutning. Dessa besvär har dock ännu ej prövats.

Det är förenat med ganska höga kostnader att få adoptivbarn från ett annat land. Det kan nämnas att de totala kostnaderna, där resekostnaden är den tunga delen, ofta överstiger 10 000 kr. I speciella fall kan de uppgå till mer än 20 000 kr. De auktoriserade organisationerna har valt olika ersättningssystem för sina kostnader för förmedlingsverksamheten. Man tar ut medlemsavgift, anmälningsavgift och särskilt avgift för administration, den senare endast i samband med att familjen har fått ta emot ett barn.

Den högsta medlemsavgift som har redovisats av de hittills auktoriserade organisationerna uppgår till 100 kr. per år. Däremot har organisationerna beräknat de totala administrationskostnaderna för den som får adoptivbarn genom ifrågavarande organisation till mellan 500 och 2 500 kr. Dessa uppgifter lämnades innan statsbidrag tilldelades organisationerna. Någon uppgift om hur statsbidragen inverkar på dessa kostnader går ännu inte att få. Kostnaderna är ju också beroende av hur många barn som genom organisationerna kommer till landet.

Den nya lagstiftningen började gälla den 1 juli 1979. Det är ännu för tidigt att yttra sig om erfarenheterna av den nya lagstiftningen. Enligt vad jag har inhämtat har socialstyrelsen lämnat auktorisation endast för ett år för att möjliggöra förändringar om verksamheten inom en sammanslutning i något avseende kan komma att framstå som mindre ändamålsenlig.

ULIA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för det svar jag har fått på min fråga om de internationella adoptionerna och den nya organisationen för dessa.

Jag tillhör dem som beklagar att ansvaret för anskaffandet av adoptivbarn har fördelats på flera organisationer, som alltid kan förväntas göra olika bedömningar, även om var och en handlar seriöst. Det hade varit tillräckligt om de frivilliga organisationerna fortsatt med stöd, utbildning och organisation av adoptivföräldrar i samband med barnens ankomst och införlivande i det svenska samhället. Vi kan aldrig bortse från en ökad konkurrenssituation, eftersom vi alltid kommer att ha en begränsad tillgång på fosterbarn.

Men man gav efter för trycket från organisationerna, med motiveringen att man skulle förkorta väntetiderna och underlätta för barnen att snabbare komma hit.

Jag vill fråga: Märks det någon förändring efter det gångna halvåret? Har antalet adoptioner ökat som en följd av den nya organisationen? Har väntetiderna förkortats?

Det kan ju utomlands upplevas som att vi underlättar för svenskar att ta deras barn ifrån dem. Är det inte fler länder som har reagerat negativt på det nya systemet?

De nya godkända organisationerna förväntas arbeta seriöst med uppföljningen av de adopterade barnens möjligheter att klara den nya situationen. De första adoptivbarnen som kommit till Sverige börjar bli stora, och nu skulle man kunna avläsa resultat och se vilka förstärkningar som behövs när det gäller språk, kultur, skola m. m.

Vad som trots allt är svårt för mig att acceptera är de ekonomiska förutsättningarna för att bli adoptivförälder. Det kostar många tusen att få hem ett barn, så ekonomiska skäl gör ett urval redan innan adoptionsorganisationen blir aktuell. Skall man sedan betala medlemsavgifter i en, kanske flera organisationer för säkerhets skull blir det dyrt.

Jag skulle vilja fråga: Maste antalet barn som är tillgängliga för adoption kvoterats på organisationerna med hänsyn till medlemsantal, eller hur arbetar man rent praktiskt med fördelningen av adoptivbarnen?

Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag delar Ulla Johanssons uppfattning, så som hon uttryckte den här, att det är en väldigt ömtålig och grannliga uppgift vi åtar oss i vårt land, både när vi som samhälle auktoriserar sådana här adoptioner och när vi som enskilda individer tar på oss ansvaret för att ta hand om barn från främmande länder och kulturer. Vi måste ändå i dag konstatera att när beslutet om den nya organisationen togs här i riksdagen skedde det under stor enighet, eftersom vi ansåg att man måste komma till rätta med de många adoptioner som genomfördes under omständigheter som vi inte kunde stå till svars för.

Nu håller den nya organisationen på att ta form. Jag tycker det ännu är för tidigt att utläsa något resultat, eftersom lagen så nyligen har trätt i kraft. Det är dock min uppfattning att vi kommer att få ett bra underlag för att kunna följa upp dels om adoptionerna går till på ett riktigt sätt, dels vad som händer med de adopterade barnen.

Ulla Johansson efterlyser en utvärdering av vad som har hänt med de först adopterade barnen. Det pågår ett forskningsarbete på detta område, och snart kan vi alltså få bekräftelse på hur dessa barn fått det i sitt nya hemland.

Reaktionen på den nya organisationen från de länder från vilka de adopterade barnen kommer har inte varit negativ utan snarare positiv. Vad som har inträffat är däremot att de länder som tillät adoption till Sverige har blivit alltmer återhållsamma över huvud taget när det gäller att låta människor från främmande länder adoptera deras barn.

Vi följer också upp kostnadsaspekten i denna fråga. Det pågår alltså, som jag antydde tidigare, en undersökning av hur man fördelar de olika

*Om internationella
adoptioner*

avgifterna i samband med auktorisationsansökan. Eftersom auktorisationen gäller bara ett år får man alltså en kontinuerlig uppföljning av kostnadsaspekten.

ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för dessa kompletteringar.

Det står i svaret att allmänintresset skall ha minst två representanter, och jag vill fråga: Har de vetorätt i nämnden?

En annan fråga som jag skulle vilja ställa rör ekonomin för de här sex organisationerna. Den måste ju ha blivit avsevärt sämre i förhållande till vad som gällde tidigare, när *en* organisation fick ett statsbidrag på 350 000 kr. Hur kommer organisationerna att klara de ekonomiska frågorna framgent?

Jag hade också en tredje fråga, som gällde fördelningen av barnen mellan de olika organisationerna. Jag undrar om socialministern har några synpunkter på detta.

Slutligen vill jag säga att jag tycker det är glädjande att det finns en passus om att auktorisationen skall omprövas och att den gäller endast ett år i taget. Jag tror det är värdefullt om vi kan utvärdera denna verksamhet så ofta som möjligt.

Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Företrädarna för allmänintresset har inte direkt vetorätt, men om man i samband med ett auktorisationsärende inte blir enig och om allmänintresset har en motsatt uppfattning i förhållande till de övriga, så förs frågan till nästa nivå, dvs. till nämnden för internationella adoptionsfrågor, NIA. Man kan säga att det på det sättet finns ett slags vetorätt.

När det gäller fördelningen av adoptionerna vill jag säga att man inte tillämpar kvotering, utan fördelningen baseras på tillgängligheten av barn. I vilken takt man får fram handlingar och annat är också avgörande för hur många adoptioner som äger rum i den ena eller den andra sammanslutningen. Sedan ankommer det på NIA att fördela de pengar som står till förfogande. Den senaste fördelningen ägde rum i december.

ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det skulle vara intressant att också få veta hur många adoptivbarn som har kommit till Sverige under det senaste halvåret, om socialministern har den siffran med sig. Om inte, vill jag tacka för de svar jag fått, och jag ber att få återkomma när utvärderingarna har gjorts. Jag kommer att med intresse följa resultatet av den nya organisationens arbete.

Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag kan ge ett exempel på hur många barn som har anlänt genom NIA under de senaste åren, och det gäller de koreanska barnen, som har dominerat mycket länge. Man kan konstatera att det är en sjunkande

kurva. Under 1978 kom det 289 barn, och under 1979 var antalet 129. Utvecklingen visas också av att det sammanlagda antalet barn som anlänt genom NIA år 1979 var 157 mot 353 år 1978.

När det gäller de medel som fördelades genom NIA under föregående år fick Adoptionscentrum 332 000 kr. De återstående medlen fördelades sedan på de övriga fem organisationerna. Den större delen gick alltså till Adoptionscentrum.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 4 Om fosterbarnsvården

Socialministern KARIN SÖDER erhöll ordet för att besvara *Ulla Johanssons* (s) den 14 januari anmälda fråga, 1979/80:258, och anförde:

Herr talman! Ulla Johansson har frågat mig om jag kan svara på frågan huruvida uppgifterna om bolag som övertagit fosterbarnsvården är med sanningen överensstämmande och, om så är fallet, vad jag avser att göra för att förändra och förstärka fosterbarnens ställning.

Uppgifter om att storfosterhem av bl. a. skattetekniska skäl bildar handelsbolag har förekommit i massmedia under den senaste tiden. Av vad jag har kunnat inhämta tyder inget på att det skulle vara en vanlig företeelse när det gäller storfosterhemmen. Det finns endast ett fatalt känt fall.

Under senare år har nya vårdformer vuxit fram. Storfosterhemmen kan sägas utgöra en mellanform mellan traditionella fosterhem och små institutioner. Storfosterhemmen tar sig an mera vårdkrävande barn och ungdomar än fosterhemmen och har därför också högre ersättningar för såväl arbete som kostnader för vården. Det är naturligt att olika ersättningsformer prövas innan man kommer fram till ett system som fungerar bra.

En orsak till att det förekommit och i viss utsträckning fortfarande förekommer olika ersättningsformer till storfosterhem är bl. a. svårigheten att skilja storfosterhemmen från mindre institutioner. Gränsen mot institutioner har i vissa fall varit svår att dra.

Enligt socialtjänstpropositionen skall enskild eller sammanslutning som vill inrätta ett hem för vård eller boende söka tillstånd hos länsstyrelsen. Till sådana hem räknas de privata storfosterhemmen där verksamheten bedrivs yrkesmässigt eller där antalet vårdade barn överstiger fyra.

Ulla Johansson berör också frågan om stödet till och tillsynen över storfosterhemmen samt frågan om fosterbarnens ställning behöver förstärkas.

Gjorda undersökningar visar att kommunernas stöd och tillsyn beträffande bl. a. storfosterhemmen är av skiftande slag och att det många gånger är begränsat. Storfosterhemmen torde dock under senare år ha utarbetat fastare kontakter med de kommuner som anlitar dem, och det är min förhoppning att detta arbetsätt skall utvecklas vidare.

Enligt regeringsförslaget till socialtjänstlag bör det direkta tillsynsansvaret

överflyttas från vistelsekommunen till placeringskommunen. Detta torde bl. a. innebära ett ökat ansvar för placeringskommunen när det gäller stöd och handledning till fosterhemmen. När det gäller de barn som vårdas mot sin eller föräldrarnas vilja torde förslaget i lagen om vård av unga om regelbunden omprövning av vårdbehovet varje halvår också medföra ökade krav på uppföljning och tillsyn i fråga om genomförda placeringar av barn i fosterhem.

Socialstyrelsen arbetar f. n. med ett material som avses bli ett hjälpmedel för de socialarbetare som handhar fosterbarnsvården i kommunerna. Bl. a. föreslås att fosterföräldrar skall ges stöd och handledning genom att samlas i grupp för gemensam diskussion under ledning av socialarbetare. Det kan också ses som en form av studier och utbildning. Dessutom kan nämnas att Kommunförbundet f. n. utarbetar material som skall användas som underlag för diskussioner om metodutveckling inom fosterbarnsvården. Även ett studieförbund har efter initiativ från fosterföräldrar inom Fosterföräldrarnas riksförbund utarbetat ett studiematerial för dem som arbetar med fosterbarn. Sådana insatser som de här nämnda torde bidra till att förstärka fosterbarnens ställning.

ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern också för det här svaret. Jag har ställt min fråga av flera skäl. Det är nästan exakt åtta år sedan fosterföräldrarna bildade sin riksorganisation, och jag var själv inbjuden att närvara i Alvesta vid det tillfället. Den enda diskussion vi därvid förde gällde den ekonomiska sidan av fosterföräldraskapet. Vi diskuterade beskattningen av fosterlöner och över huvud taget kostnadsdelen. Sedermera har detta förbunds arbetsområde utvidgats till att även omfatta andra uppgifter, sasom kurser, konferenser, m. m.

Efter att ha tagit del av uppgifter om att handelsbolag skulle ha bildats för att åstadkomma lättnader ur skattesympunkt är jag litet orolig. Senast i går var jag dock i kontakt med Sveriges organiserade familjehem, och nu förstår jag att den här bolagsformen redan är föremål för avskrivning. I vissa fall har taxeringsmyndigheterna uppmanat föräldrarna att bilda sådana bolag. Men det har även förekommit fall där taxeringsmyndigheterna har avrått föräldrarna från att bilda bolag.

Vi får hoppas att uppdragsgivarna – i första hand kommuner och landsting – tar över hela ansvaret för ekonomin, de sociala avgifterna etc. och därmed undanröjer grunden för bildande av handelsbolag med syfte att bedriva vård av fosterbarn.

Det förhållandet att fosterföräldrarna kan få ta emot upp till fyra svårt skadade barn gör mig dock litet bekymrad. Två vuxna skall alltså på heltid ta hand om och hjälpa dessa barn till ett tillfrisknande. Det är få människor förunnat att orka med en sådan uppgift och att samtidigt kunna behålla sin egen psykiska och fysiska hälsa.

1979 fick Sveriges organiserade familjehem från kommunerna ta emot 1 000 förfrågningar som gällde barn med placeringsbehov, men man kunde

bara ta emot 20 nya barn och ungdomar. Kommunerna sätter tydligen en väldigt stor tilltro till de stora privathemmen, men i de flesta fall saknas sådana. Man kan då fråga sig hur det skall bli med alla barn och ungdomar som inte kan placeras. De ungdomar som nyplaceras är få till antalet. Dessutom får fosterföräldrarna ringa stöd och hjälp. Fosterföräldrarna får ta rådgivning och utbildning i egna händer, och i många fall känner de sig utlämnade. Vem vet vad som egentligen händer också med de ungdomar som får en plats genom t. ex. Sveriges organiserade familjehem? En del av dem kommer från institutioner, en del har bytt fosterhem många gånger – och vem tar ansvaret för att de och fosterföräldrarna får sådan hjälp att de så fort och bra som möjligt kan lösa konflikterna?

Finns det inget radikalt medel för en socialminister att skynda på kommunerna när det gäller att ta den kontakt med fosterföräldrarna som behövs?

Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! I sådana här sammanhang, när det gäller vård av människor, är det tyvärr ofta svårt att ta verkligt radikala grepp för att komma till rätta med problem. Icke desto mindre måste man arbeta intensivt för att komma till rätta med olika problem. Den nya ordning som skall gälla efter det att det förslag som nu ligger på riksdagens bord har behandlats – i varje fall kommer väl den del som gäller kommunernas ansvar att antas – kommer förhoppningsvis att innebära en bättre kontinuitet i vården av fosterbarn. Jag delar helt uppfattningen att det är oerhört betydelsefullt att fosterföräldrar får det stöd och den hjälp som är nödvändig både för deras personliga del och för att de skall orka vara goda föräldrar.

Som jag sade tidigare är systemet att bilda bolag i det här sammanhanget på tillbakagång. Såvitt vi vet existerar f. n. bara fyra stycken. Det får därför ses som en provisorisk lösning, som man har använt sig av. Även om det här systemet har haft en mycket begränsad omfattning är det enligt min mening önskvärt att bolagsformen för vårdinstitutioner upphör och att vi får andra lösningar, som bättre fyller de krav som man har rätt att ställa.

Det är helt riktigt att det är brist på fosterhem. Jag tror att lösningen på det problemet ligger just i att fosterföräldrarna ges ökat stöd och utbildning. Det finns många som skulle vilja åtaga sig den här uppgiften, men vet man inte att man får stöd och hjälp och en nära kontakt med de ansvariga för barnavården i kommunen vågar man inte göra det. Därför är det betydelsefullt att åstadkomma större närhet mellan kommunens ansvariga och fosterföräldrarna.

ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är uppenbart att det är något fel när fosterföräldrarna t. ex. själva skall reda ut sin arbetssituation genom att organisera avbytar-system, utbildning, rådgivning etc. och vi inte från samhällets sida har riktig insyn i verksamheten. Vi måste kunna påverka hela situationen för fosterbarnen på ett annorlunda sätt. Jag hoppas att de här fragorna kommer

att lösas ordentligt genom den nya socialtjänsten. Jag hoppas att också fosterbarnen kommer att få känna öppenhet från samhällets sida, att de får känna att man bryr sig om just dem. Många fosterbarn som utsätts för samhällets stöd och hjälp känner nog inte alltid den värme som egentligen borde strömma emot dem. De svårast skadade barnen, de som har placerats för att få en ordentlig hjälp, har vi inte kunnat klara. Kan vi klara de litet mindre skadade barnen, som för längre eller kortare tid placeras i fosterhem därför att familjen behöver hjälp?

Jag tror att vi med allvar måste se över de här frågorna vid behandlingen av propositionen om den nya socialtjänsten. Vi får aldrig tillåtas att inte ta ansvar för våra barn. Vi kanske skulle ha ökat insatserna litet mer under förra året – det internationella barnåret – för att visa att vi brydde oss om dem ordentligt.

Nu får socialarbetarna det nya studiematerialet från socialstyrelsen. Vi hoppas att det kommer att leda till att bättre kontakter inleds mellan samhällets sociala myndigheter, fosterföräldrarna och barnen.

Vi hoppas att den här halvårsprövningen när det gäller vården skall leda till att man åtminstone får de besök som behövs för att göra den prövningen och att man får sådana kontakter att man ser vad som inträffar med barnen. Vi får hoppas att det blir fler besök och att det blir tillfälle för barnen och fosterföräldrarna att söka upp samhällets myndigheter. Vi har ju inte direkt avvisat dem, men vi har heller inte hälsat dem välkomna. Vi måste se till att fosterbarn och fosterföräldrar får ett mycket bättre stöd än de hittills fått. Jag tror liksom socialministern att det då blir lättare att få fosterhem. Sådana har vi en enorm brist på ute i kommunerna.

Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Det är alldeles klart att det är kommunens stöd och tillsyn som är den viktigaste förutsättningen för att man skall uppnå goda vårdresultat. Jag tror också att det är på den punkten man måste söka orsaken till att så många fosterbarn måste byta fosterhem ett stort antal gånger och därmed kommer in i en mycket olycklig kedja.

Men det är naturligtvis också viktigt att det material som nu kommer fram genom socialstyrelsens försorg blir så utformat, att det underlättar kommunernas arbete med att utbilda sin personal på detta känsliga område, och att vi har en helhetsbild av vad det egentligen är som vi vill åstadkomma med fosterhem. Det är en rehabilitering av barnen så att de får den trygghet och den ro under känsliga år som de har rätt att få. Det hjälper som sagt inte att bara stödja barnet och se till att det får materiell omvårdnad, utan man måste också stödja föräldrarna så att de blir den resurs som de har en önskan att få vara men som de inte alla gånger orkar leva upp till.

Vi är alltså eniga om att vi skall arbeta vidare med dessa frågor för barnens bästa.

ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det jag egentligen vill med min fråga är att understryka att vi bör återgå till den situation då vi hade ett absolut ansvar för våra fosterbarn. Nu har vi under lång tid lämnat dem åt sitt öde. Vi måste ta hand om dem igen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Om sista tidpunkt för avlämnande av allmän självdeklaration

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO erhöll ordet för att besvara *Anna Eliassons* (c) den 15 januari anmälda fråga, 1979/80:263, och anförde:

Herr talman! Anna Eliasson har frågat mig om jag är beredd att medverka till att tiden för avlämnande av allmän självdeklaration förlängs till den 18 februari med hänsyn till att den 15 februari i år infaller på en fredag.

Deklarationstidpunkten den 15 februari gäller sedan *lang tid tillbaka* och är väl inarbetad i allmänhetens medvetande. Den omständigheten att den 15 februari vissa år infaller på en fredag är enligt min mening inte något tillräckligt skäl för att flytta fram deklarationstidpunkten dessa år. I fråga om årets deklARATIONER gäller dessutom att den 15 februari är angiven som sista deklarationstidpunkt i allt det informationsmaterial som redan har sänts ut.

ANNA ELIASSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka budgetministern för svaret på min fråga. Det som budgetministern sade innebar i sak ingenting nytt. Men i dag har det ju via massmedia framkommit att riksskatteverket kommer att utfärda anvisningar med innebörd att förseningsavgifter inte kommer att påföras några deklARATIONER som är skattemyndigheterna till handa senast morgonen den 18 februari.

Jag utgår från att budgetministern har nåtts av de här uppgifterna. Jag vill därför be budgetministern att kommentera dem, eftersom det har stor betydelse för alla deklARANter. I praktiken kommer sådana här anvisningar nämligen att få samma resultat som en förlängning av deklarationstiden.

De uppgifter som har framkommit från riksskatteverket via massmedia till alla de människor som har börjat eller mycket snart kommer att börja sitt deklARATIONsarbete är välkomna. I stället för att skattemyndigheterna skall ha alla självdeklARATIONER liggande hos sig under ett helt veckoslut innan granskningsarbetet kan inledas, skulle därmed den breda allmänheten få möjlighet att utnyttja tiden för att slutföra och kontrollera sina mödosamt hopplitade deklARATIONER.

Det är utan tvivel en ordning som rimmar bättre med sunt förnuft och strävandena att förbättra kontakterna mellan myndigheterna och allmänheten att man kan förfara på det här sättet, i stället för att det skall vara ett

Onsdagen den
23 januari 1980

*Om sista tidpunkt
för avlämnande
av allmän själv-
deklaration.*

absolut krav att alla deklARATIONER skall vara myndigheterna till handa före lördagsdygnets inbrott. Det kommer att innebära att enskilda människor slipper oroa sig för hur just deras egen lokala skattemyndighet kommer att agera, dvs. om den kommer att straffa under helgen inkomna deklARATIONER med förseningsavgifter eller inte.

Alldeles oavsett hur man tekniskt går till väga när sådana situationer uppstår är det angeläget att det kan råda fullständig klarhet, så att deklARANter behandlas lika oavsett var i landet de bor. Här bör samma regler gälla överallt.

Herr talman! Det är inte första gången jag tar upp den här frågan i riksdagen. År 1974 ställde jag en fråga med samma innebörd till finansminister Gunnar Sträng. Även då utfärdades – om än inte förrän sent omsider – anvisningar av begärt slag från riksskatteverket. Det är min förhoppning att diskussionen i år skall bidra till att vi får klarare besked och en bättre ordning i framtiden, så att det inte råder någon osäkerhet om hur reglerna för avlämnande av självdeklARATION och förseningsavgifter skall tillämpas.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Det är riktigt att vad jag säger i sak inte är någonting nytt. Det framgår också av svaret att det sedan lång tid gällt att den sista tidpunkten för avlämnandet är den 15 februari. Så har det varit, så är det och så bör det vara också i framtiden. Det är ju riksdagen som fastställer tidpunkten, och det är sålunda enbart riksdagen som kan ändra den. Jag anser, liksom min företrädare gjorde år 1974, att det inte finns tillräckliga skäl för att vända sig till riksdagen med begäran om en ny tidpunkt.

Nu är det i sak inte heller någonting nytt i vad riksskatteverket säger. Den senaste tidpunkten för avlämnande av självdeklARATIONER är alltså den 15 februari. Enligt de gällande reglerna om förseningsavgift skall sådan avgift dock inte påföras deklARANterna om det bara handlar om en eller annan dags försening med avlämnandet. Så är alltid fallet, oavsett på vilken veckodag den 15 februari infaller. Det är riksskatteverket som beslutar om hur dessa bestämmelser skall tillämpas, men något sådant beslut har ännu inte fattats för 1980 – det kommer i dagarna – men jag kan nämna att beslutet förra året innebar att förseningsavgift inte skulle påföras deklARANT förrän från den 19 februari.

Jag hoppas att deklARATIONERNA ända kommer att inlämnas till den 15 februari. Det är värdefullt för den fortsatta hanteringen att så sker. Med den 15 februari som sista dag är det ändå två helger i februari då man kan deklARERA, om man skulle vilja utnyttja helgerna just till att författa sin deklARATION. Och varför då inte utnyttja den tredje helgen, den 16–17 februari, till andra aktiviteter, sedan man med gott samvete har fullgjort sin deklARATIONSSKYLDIGHET?

ANNA ELIASSON (c):

Herr talman! Avsikten är självfallet inte att deklARATIONsarbetet skall försenas utan att man skall hinna slutföra det i god tid. Men i år finns

*Om ersättning
för skador vid
kärnkraftsolyckor*

ytterligare en omständighet som gör att det finns skäl för att allmänheten bör få all möjlig tid till sitt förfogande, nämligen att tryckningen och utsändningen av deklarationsblanketterna allvarligt har försenats.

Jag vill tacka budgetministern för klargörandena i inlägget här. Jag hoppas att vi för kommande år, när sådana situationer uppstår, skall få en bättre ordning som gör att anvisningar beträffande förseningsavgifter och liknande saker kommer ut till allmänheten i god tid, så att både människorna och de lokala skattemyndigheterna vet vad de har att rätta sig efter. Oavsett hur man tekniskt löser problemet – genom förändring av taxeringsförordningen eller via anvisningar från riksskatteverket – får det inte vara så att människor kan bedömas olika beroende på vilken den lokala skattemyndigheten är eller var någonstans i landet de bor. På den punkten hoppas jag att budgetministern har samma uppfattning som jag.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Bara ett par tillägg.

Den 15 februari är alltså den tidpunkt som vi bör rätta oss efter. Sedan finns det ju på detta område just för att underlätta för människor, ifall speciella problem skulle uppstå, regler om att förseningsavgift inte skall utgå vid en eller annan dags försening. Dessa regler är generella för hela landet, och de skall alltså inte tillämpas olika i olika taxeringsdistrikt.

Till sist vill jag tillägga att deklarationsblanketterna sedan några dagar är under utsändning. De bör under denna vecka eller i början av nästa vecka nå landets deklareranter.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Om ersättning för skador vid kärnkraftsolyckor

Statsrådet CARL AXEL PETRI erhöll ordet för att besvara *Ingvar Carlssons* (s) den 15 januari anmälde fråga, 1979/80:265, och anförde:

Herr talman! Ingvar Carlsson har frågat mig om jag vill lämna en redogörelse för de regler som gäller för ersättning vid skador till följd av kärnkraftsolyckor.

Rätten till ersättning för skador till följd av kärnkraftsolyckor (s. k. atomskada) regleras i 1968 års atomansvarighetslag. Atomansvarighetslagen bygger på 1960 års Pariskonvention om skadeståndsansvar på atomenergins område och 1963 års konvention om statsansvar. Sistnämnda konvention utgör ett komplement till Pariskonventionen och brukar kallas tilläggskonventionen. Dessa konventioner har utarbetats inom OECD.

Atomansvarighetslagen gäller beträffande skada som uppkommer genom drift av atomanläggningar. Ansvarigheten för atomskada åvilar innehavaren av atomanläggningen. Enligt atomansvarighetslagen utgår ersättning även om atomanläggningens innehavare inte har orsakat skadan genom oaktsamhet. Undantag från denna regel föreligger endast beträffande olycka som är

Onsdagen den
23 januari 1980

*Om ersättning
för skador vid
kärnkraftsolyckor*

en direkt följd av krigshandling eller liknande handling under väpnad konflikt, inbördeskrig eller uppror eller som har orsakats av allvarlig naturkatastrof av osedvanlig art. Atomansvarighetslagen skiljer sig från vad som allmänt gäller inom skadeståndsrätten. Vid en atomolycka måste sålunda den skadelidande inte bevisa att skadegöraren eller hans anställda har handlat vårdslöst.

Atomansvarighetslagens ansvarighet enligt atomansvarighetslagen är begränsad till 50 milj. kr. per olycka. När atomansvarighetslagen tillkom, fastställdes detta belopp med hänsyn till att kärnkraftsindustrin i begynnelsen inte borde belastas med så höga försäkringskostnader att verksamhetens utveckling hämmades samt med hänsyn till den nordiska försäkringsmarknadens kapacitet. För dödsfall eller personskada utgår ersättning med högst 1 milj. kr. per skadad person. Anläggningsinnehavaren är skyldig att ha ansvarsförsäkring. Försäkringen skall godkännas av regeringen eller försäkringsinspektionen. Försäkringsplikt åvilar dock inte staten. Om ansvarsförsäkring inte tecknas för statlig atomanläggning, svarar staten direkt för ersättning till skadelidande på samma sätt som en försäkringsgivare.

Atomansvarighetslagen innehåller också regler om supplerande ersättningsansvar för staten. Dessa regler bygger på tilläggskonventionens ersättningssystem. Det sammanlagda belopp som står till förfogande för ersättning av skador till följd av atomolycka uppgår sålunda till ca 650 milj. kr. Först utgår ersättning ur anläggningsinnehavarens försäkring upp till 50 milj. kr. Därutöver utgår ersättning av statsmedel med högst 600 milj. kr. upp till ett sammanlagt belopp på 650 milj. kr. Av beloppet på 600 milj. kr., svarar svenska staten i enlighet med tilläggskonventionens bestämmelser för ca 330 milj. kr. medan återstoden - ca 270 milj. kr. - betalas gemensamt av de stater som har tillträtt tilläggskonventionen.

Jag vill framhålla att de ersättningsbelopp som jag har nämnt får användas endast för att ersätta skador som tredje man har asamkats. De får alltså inte tas i anspråk för att ersätta skador på själva atomanläggningen. Sådana skador täcks av särskilda försäkringar. Försäkringsmarknadens kapacitet är begränsad till ca 1,9 miljarder kronor per anläggningsområde, medan uppförande av en ny reaktor kostar 3-5 miljarder kronor.

Vanliga hemförsäkringar omfattar inte skada till följd av atomolycka. Anledningen till detta undantag är att dylika skador täcks av det särskilda ersättningssystem som jag nyss redogjorde för och därigenom omfattas av anläggningsinnehavarens ansvarsförsäkring. Det kan emellertid inte uteslutas att även det högsta ersättningsbeloppet enligt atomansvarighetslagen vid en mycket stor olycka visar sig vara otillräckligt för att ge alla skadelidande full ersättning. Det kunde naturligtvis i ett dylikt fall ha varit av visst värde för de skadelidande, om hemförsäkringarna hade omfattat atomskador.

Jag vill i detta sammanhang nämna att en särskild skadeståndsreglering finns också på andra områden än kärnkraftsområdet. Så regleras t. ex. ansvarigheten för oljeskador till sjöss också i särskild ordning. Även för sådana skador gäller ansvar oberoende av vållande, försäkringsplikt och ansvarsbegränsning. För oljeskador föreligger det inte något statsansvar.

På nordiskt initiativ togs i mitten av 1970-talet upp frågan om en revision av Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Initiativet föranleddes av att den inflation som hade ägt rum sedan konventionerna kom till hade minskat ersättningsbeloppens värde, och huvudsyftet med revisionen var att höja dessa belopp. Under år 1979 lyckades man uppnå enighet mellan konventionsstaterna om en väsentlig höjning av beloppen, och de reviderade konventionstexterna kommer troligen att antas under våren 1980.

Enligt den reviderade tilläggskonventionen kommer det sammanlagda ersättningsbelopp som står till de skadelidandes förfogande att höjas från nuvarande ca 650 milj. kr. till ca 1 600 milj. kr. Revisionen medför inte skyldighet för konventionsstaterna att höja anläggningsinnehavarens ansvarighet. Avsikten är emellertid för Sveriges del att utnyttja den ökade kapacitet som numera finns på försäkringsmarknaden till att väsentligt höja anläggningsinnehavarens ansvarighet samtidigt med att lagstiftning grundad på den reviderade tilläggskonventionen genomförs.

INGVAR CARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka energiministern för svaret på min fråga. Det är i stort sett ett bra svar. Genom energiministern har vi fått klart besked: ägaren till en atomanläggning är strikt ansvarig för skador som uppkommer på grund av en atomolycka. Genom detta ansvar är den skadelidande garanterad ersättning oavsett hur olyckan uppkommit. Genom en för försäkringsbolagen gemensam atomförsäkringspool, genom statliga garantier och genom ett internationellt samarbete inom ramen för OECD tryggas ersättning även vid stora olyckor.

Min fråga föranleddes av statsminister Thorbjörn Fälldins anförande i Vindeln i Västerbotten för drygt en vecka sedan, där han enligt TV 2:s nyhetsprogram Rapport på allvar gav sig in i kampanjen inför folkomröstningen om kärnkraften. Ta fram ert försäkringsbrev och läs det finstiltade där! sade statsministern. Då skulle man nämligen finna att försäkringsbolagen inte vågar ta något ekonomiskt ansvar för en olycka i samband med kärnkraftsproduktion. Statsministern ville alltså för det första ge intrycket att den här verksamheten är så farlig att försäkringsbolagen inte vågar ta dessa risker. Thorbjörn Fälldin nämnde särskilt hemförsäkringen och brandförsäkringen. Det andra syftet med anförandet var att ge människorna intrycket att den enskilde står helt oskyddad, oförsäkrad, vid en kärnkraftsolycka.

När vi nu har fått energiministerns besked framstår statsministerns anförande som lindrigt sagt en smula svårförståeligt. Två alternativ tycks finnas:

Det första är att landets statsminister inte brytt sig om att ta reda på sakhöllandena innan han tog till orda. Det är i så fall i hög grad uppseendeväckande och oansvarigt. Thorbjörn Fälldin har då genom sin underlåtenhet att kontrollera fakta spritt oro och osäkerhet bland många människor.

Det andra alternativet är att landets statsminister känt till sakhöllandena men ändå hållit sitt anförande. Det är i så fall i än högre grad

*Om ersättning
för skador vid
kärnkraftsolyckor*

uppseendeväckande och oansvarigt. Då har Thorbjörn Fälldin medvetet förvrängt verkligheten och misslett svenska folket. Det skulle betyda att landets statsminister medvetet söker skapa en rädsla utan grund i en av de mest inflammerade politiska frågorna.

Oavsett vilket av dessa alternativ som är korrekt är det ett självklart krav att landets statsminister korrigerar sina felaktiga uppgifter, när energiministern i hans egen regering nu redovisat fakta.

Jag ber att än en gång få tacka för svaret på min fråga.

Statsrådet CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Yttranden som andra har föllt bör man ju helst kommentera när de som har föllt yttrandena är närvarande. Det är så lätt att nyanser och avsikter med andras yttranden inte kommer fram när man tar ut yttrandena från deras sammanhang. Jag vill alltså inte kommentera det som Ingvar Carlsson anförde om statsministern. Jag är emellertid övertygad om att statsministerns yttrande bör ses i ett större sammanhang än det som kom fram i det inslag som Ingvar Carlsson nämnde.

För egen del har jag här inriktat mig på att klarlägga rättsläget, och det tycker jag är vad man kan göra i dagens läge.

INGVAR CARLSSON (s):

Herr talman! Jag begär inte mer av energiministern än att han skall redovisa fakta. Jag kunde för min del ha inskränkt mig till att konstatera att dessa fakta var en kraftig dementi av vad statsministern hade uttalat. Men en statsminister måste räkna med att hans politiska uttalanden kommenteras i Sveriges riksdag. Dessutom har de ansvariga på försäkringsområdet via massmedia reagerat mycket kraftigt. Det är inte sista gången vi får tillfälle att debattera i Sveriges riksdag. Jag vill gärna skicka med statsrådet Petri ett meddelande till statsministern, att vi har en allmänpolitisk debatt här i riksdagen i nästa vecka. Jag skulle med glädje höra statsministern kommentera denna fråga, och jag står då till förfogande för debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1979/80:456–464 till konstitutionsutskottet

1979/80:465 till finansutskottet

1979/80:466–471 till skatteutskottet

1979/80:472–475 till justitieutskottet

1979/80:476–480 till utrikesutskottet

1979/80:481–483 till försvarsutskottet

1979/80:484–488 till socialförsäkringsutskottet

1979/80:489–502 till socialutskottet

1979/80:503–515 till kulturutskottet

1979/80:516–528 till utbildningsutskottet

1979/80:529–538 till trafikutskottet
 1979/80:539 till kulturutskottet
 1979/80:540–549 till trafikutskottet
 1979/80:550–555 till jordbruksutskottet
 1979/80:556–566 till näringsutskottet
 1979/80:567 till socialutskottet
 1979/80:568–579 till arbetsmarknadsutskottet
 1979/80:580–585 till civilutskottet
 1979/80:586 till kulturutskottet

§ 8 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1979/80:122

§ 9 Andre vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle propositionerna nr 100 och 101 sättas sist.

§ 10 Anmäldes och bordlades

Motionerna

1979/80:587 av *Bertil Danielsson* om beslutsordningen vid länsstyrelser
 1979/80:558 av *Torkel Lindahl* och *Kerstin Ekman* om personalval
 1979/80:589 av *Torkel Lindahl* och *Olle Wästberg* i Stockholm om trådsändningar av radio- och TV-program
 1979/80:590 av *Joakim Ollén m. fl.* om ytterligare sekreterarhjälp åt riksdagsledamöter
 1979/80:591 av *Karin Ahrland* om redovisning av skatteavdragens budgeteffekter m. m.
 1979/80:592 av *Arne Andersson* i Gamleby *m. fl.* om lekmannastyrelse för kammarkollegiet
 1979/80:593 av *Arne Andersson* i Ljung *m. fl.* om långfristiga krediter till lantbruket
 1979/80:594 av *Helge Hagberg* och *Owe Andréasson* om en levnadsnivåundersökning
 1979/80:595 av *Stig Josefson* och *Ingemar Hallenius* om en översyn av konsumentprisindex
 1979/80:596 av *Jan Prytz* om åtgärder för att hindra olaga utförsel och nedsmältning av svenska silvermynt
 1979/80:597 av *Margaretha af Ugglas* om 1980 års folk- och bostadsräkning m. m.
 1979/80:598 av *Torsten Bengtson* om visst förbud mot försäljning av alkoholhaltiga drycker
 1979/80:599 av *Jan Bergqvist m. fl.* om beskattningen av ädelstenar m. m.
 1979/80:600 av *Ulla Ekelund* om beskattningen av belöning till anställd för förslag om förbättringar
 1979/80:601 av *Thure Jadestig* och *Evert Svensson* om sammanslagning av AB Vin- & Spritcentralen med Systembolaget

- 1979/80:602 av *Torkel Lindahl* och *Hans Petersson* i Röstånga om momsbe-
friad försäljning på flygplats
- 1979/80:603 av *Joakim Ollén* om riktade nyemissioner av aktier till
anställda
- 1979/80:604 av *Johan Olsson m. fl.* om skattefrihet för inkomst av plockning
av försäljning av vilda bär
- 1979/80:605 av *Birgitta Rydle m. fl.* om beskattningen av belöning till anställd
för förslag om förbättringar
- 1979/80:606 av *Sten Svensson m. fl.* om arbetsgivares medverkan i skatte-
upphörden m. m.
- 1979/80:607 av *Åke Svensson* och *Arne Fransson* om slopande av mervär-
deskatten på ved som bränsle
- 1979/80:608 av förste vice talmannen *Ingegerd Troedsson m. fl.* om rättvisa
schablonavdrag för egenföretagare
- 1979/80:609 av förste vice talmannen *Ingegerd Troedsson m. fl.* om
beskattningen av småhus som hyrs ut
- 1979/80:610 av *Knut Wachtmeister m. fl.* om arvs- och gåvobeskattningen av
bostadsrätt
- 1979/80:611 av *Lars Werner m. fl.* om en progressiv statskommunal
enhets skatt
- 1979/80:612 av *Blenda Littmarck* och *Margareta Gard* om inskränkning av
möjligheterna till åtalsunderlåtelse vid vissa förmögenhetsbrott, m. m.
- 1979/80:613 av *Helge Hagberg* och *Evert Hedberg* om TV-program för
utlandssvenskar
- 1979/80:614 av *Helge Hagberg* och *Håkan Strömberg* om hyresrätten till
lägenheter som tidigare tillhört Bysta fideikommiss
- 1979/80:615 av *Knut Wachtmeister* om viss översyn av skadeståndslagen
- 1979/80:616 av *Börje Hörnlund* om SIDA:s samarbete med småföretagare
- 1979/80:617 av *Knut Wachtmeister m. fl.* om dispensreglerna för investering-
ar i Sydafrika och Namibia
- 1979/80:618 av *Lars Werner m. fl.* om en ny internationell ordning inom
informationens och masskommunikationens område
- 1979/80:619 av *Nils Hjorth m. fl.* om oljelagring i Hargshamn
- 1979/80:620 av *Marianne Karlsson m. fl.* om byggnad för ett flygvapenmu-
seum i Linköping
- 1979/80:621 av *Anita Persson m. fl.* om militär medverkan i viss civil
verksamhet
- 1979/80:622 av *Arne Andersson* i Falun m. fl. om viss ersättning till gravida
kvinnor
- 1979/80:623 av *Owe Andréasson m. fl.* om ersättning för skada på glas-
ögon
- 1979/80:624 av *Lennart Brunander* om slopande av skyldigheten att ansöka
om folkpension
- 1979/80:625 av *Lahja Exner m. fl.* om rätten till föräldrapenning vid tillfällig
vård av barn
- 1979/80:626 av *Maria Lagergren* om rätten till ersättning för arbetsskada

- 1979/80:627 av *Maria Lagergren* om rätten till vårdbidrag för vård av handikappat barn
- 1979/80:628 av *Maj-Lis Landberg m. fl.* om samordning mellan bostadsbidragssystemen
- 1979/80:629 av *Yngve Nyquist m. fl.* om sjukpenningen till beredskapsarbetare
- 1979/80:630 av *Margit Odelsparr m. fl.* om vuxenutbildningsnämndernas sammansättning
- 1979/80:631 av *Maj Pehrsson m. fl.* om pensionstillskott oberoende av anslutning till ATP-systemet
- 1979/80:632 av *Sonja Rembo m. fl.* om studiestöd till fosterbarn
- 1979/80:633 av *Maj-Lis Lööw m. fl.* om hjälp till misshandlade kvinnor
- 1979/80:634 av *Maja Ohlin m. fl.* om synundersökningar vid fyraårskontrollen och i grundskolan
- 1979/80:635 av *Gunnar Olsson m. fl.* om fördelningen av läkarresurser enligt en ny sjukvårdslagstiftning
- 1979/80:636 av *Catarina Rönnung och Ingegerd Elm* om viss blodprovstagning på gravida kvinnor
- 1979/80:637 av *Rune Torwald* om möjlighet för socialvården att uppbära grava alkoholmissbrukares sjukpenning och pension
- 1979/80:638 av *Rune Torwald* om bibehållande av kommunala nykterhetsnämnder
- 1979/80:639 av *Lars Werner m. fl.* om mödrahälsovård och smärtlindring vid förlossning
- 1979/80:640 av *Lars Werner m. fl.* om visst förbud mot användande av förbränningsmotordrivna arbetsmaskiner
- 1979/80:641 av *Lars Werner m. fl.* om översättning av skyddsanvisningar m. m. till invandrarspråk
- 1979/80:642 av *Bengt Wiklund m. fl.* om åtgärder mot langning av alkohol
- 1979/80:643 av *Ulla Ekelund m. fl.* om präster för döva
- 1979/80:644 av *Sture Ericson* om Radio Örebro
- 1979/80:645 av tredje vice talmannen *Karl Erik Eriksson* om rekommendation till radio och TV att verka för nykterhet
- 1979/80:646 av *Lena Hjelm-Wallén m. fl.* om försöksverksamhet med en byggnadshytta i Karmansbo
- 1979/80:647 av *Rune Johansson m. fl.* om lokalradion i Västsverige
- 1979/80:648 av *Gunnel Liljegren m. fl.* om TV:s bevakning av kvinnliga tävlingsidrotter
- 1979/80:649 av *Gunnar Nilsson m. fl.* om höjt anslag till vissa teater-, dans- och musikinstitutioner
- 1979/80:650 av *Gunnar Olsson m. fl.* om stödet till turismen
- 1979/80:651 av *Hans Petersson* i Hallstahammar och *Eva Hjelmström* om ökat stöd till alternativ produktion av serier
- 1979/80:652 av *Catarina Rönnung m. fl.* om bättre resurser till lokalradion

- 1979/80:653 av *Per-Olof Strindberg m. fl.* om invandrarprogrammen i TV
- 1979/80:654 av *Lars Werner m. fl.* om inrättande i Jokkmokk av en samisk teater
- 1979/80:655 av *Lars Werner m. fl.* om stöd till fria musikgrupper m. m.
- 1979/80:656 av *Margareta Andrén* och *Börje Stensson* om förbud mot polishämtning av grundskoleelev
- 1979/80:657 av *Olle Aulin m. fl.* om lokalisering till Malmö av en särskild högskoleenhet
- 1979/80:658 av *Olle Aulin m. fl.* om intagning till högskoleutbildning
- 1979/80:659 av *Bonnie Bernström* om ökad ADB-utbildning
- 1979/80:660 av *Elisabeth Fleetwood* och *Ann-Cathrine Haglund* om en vertikal skolorganisation
- 1979/80:661 av *Anita Johansson m. fl.* om utbildning m. m. för långtidssjukvård
- 1979/80:662 av *Yngve Nyquist m. fl.* om utbyggnaden av nya högskolor
- 1979/80:663 av *Rune Rydén* och *Per Stenmarck* om hemspråklärarens m. fl. behörighet för skolledartjänst
- 1979/80:664 av *Birgitta Rydle* om behörigheten för talpedagogutbildning
- 1979/80:665 av *Mona S:t Cyr* om utvidgning av försöksverksamheten med särskilda samordnade gymnasieskolor
- 1979/80:666 av *Mona S:t Cyr* och *Margareta Gard* om obligatorisk ANT-undervisning för lärare
- 1979/80:667 av *Per Stenmarck* och *Rune Rydén* om behörighet för lärare från övriga nordiska länder
- 1979/80:668 av *Sten Svensson m. fl.* om lärlingsutbildningen
- 1979/80:669 av *Lars Werner m. fl.* om grundutbildning m. m. för invandrarlärare
- 1979/80:670 av *Lars Werner m. fl.* om den kommunala vuxenutbildningen
- 1979/80:671 av *Stina Eliasson* och *Eivor Nilsson* om en ambulerande bilbesiktning
- 1979/80:672 av *Hans Gustafsson m. fl.* om bemanningen av fyrplatser
- 1979/80:673 av *Rune Jonsson m. fl.* om upprustning av järnvägslinjen Forsmo–Hoting
- 1979/80:674 av *Rune Jonsson m. fl.* om anläggande av industrispår mellan Örnsköldsvik och Husum
- 1979/80:675 av *Marianne Karlsson* om postverket som serviceinrättning
- 1979/80:676 av *Göthe Knutson* och *Gullan Lindblad* om flygväderrapportering
- 1979/80:677 av *Ingemar Konradsson m. fl.* om bättre kollektivtrafik för arbetsresor
- 1979/80:678 av *Iris Mårtensson m. fl.* om automatiska dörröppningsanordningar på obemannade järnvägsstationer
- 1979/80:679 av *Elvy Nilsson m. fl.* om elektrifiering av järnvägssträckan Kil–Torsby
- 1979/80:680 av *Margit Odelsparr* och *Martin Olsson* om SJ:s pensionärsbiljetter

- 1979/80:681 av *Ingegärd Oskarsson m. fl.* om fortsatt persontrafik på järnvägssträckan Älmhult-Sölvesborg
- 1979/80:682 av *Birgitta Rydle m. fl.* om vägvisningen
- 1979/80:683 av *Roland Sundgren m. fl.* om de svenska kanalernas framtid
- 1979/80:684 av *Sten-Ove Sundström m. fl.* om vägverkets vägstationer m. m.
- 1979/80:685 av *Rune Torwald* och *Stig Josefson* om samarbetet mellan postverket, televerket och statens järnvägar
- 1979/80:686 av *Knut Wachmeister* om restriktivitet vid förändringar av postnummersystemet
- 1979/80:687 av *Lars Werner m. fl.* om förbud mot utflaggning av svenska fartyg till stater med s. k. bekvämlighetsflagg
- 1979/80:688 av *Lena Öhrsvik m. fl.* om texttelefon
- 1979/80:689 av *Stig Alftin m. fl.* om skogsbruket i Gävleborgs län
- 1979/80:690 av *Torsten Bengtson m. fl.* om viss befrielse från erläggande av förmalningsavgift
- 1979/80:691 av *Bonnie Bernström m. fl.* om åtgärder mot kadmium i konstgödsel och batterier
- 1979/80:692 av *Bonnie Bernström m. fl.* om viss forskning beträffande fosfatgödsel
- 1979/80:693 av *Sture Ericson m. fl.* om åtgärder för att reducera joniserande strålning
- 1979/80:694 av tredje vice talmannen *Karl Erik Eriksson* om inbjudan till representanter från industriområdena i Mellaneuropa att ta del av luftföroreningarnas följder
- 1979/80:695 av *Erik Hovhammar* om ersättning till skogsägare på grund av älgskador
- 1979/80:696 av *Åke Svensson* om en större fiskehamn på Öland
- 1979/80:697 av *Lars Werner m. fl.* om ökat anslag till skogsvårdsstyrelserna
- 1979/80:698 av *Torsten Bengtson* om inrättande av en industrins utjämningsfond
- 1979/80:699 av *Nils Berndtson* och *Marie-Ann Johansson* om en utvecklingsplan för svensk gummiindustri m. m.
- 1979/80:700 av *Lennart Brunander* och *Maj Pehrsson* om tekoindustrin
- 1979/80:701 av *Rolf Dahlberg* om en demonstrationsanläggning för framställning av metanol
- 1979/80:702 av *Karin Flodström m. fl.* om höjt anslag för främjande av landsbygdens elektrifiering
- 1979/80:703 av *Sven Henricsson* om en träförädlingsindustri i västra delarna av Sollefteå kommun
- 1979/80:704 av *Börje Hörnlund* om åtgärder för att främja energihushållningen. m. m.
- 1979/80:705 av *Marianne Karlsson* om vidgad inmutningsrätt
- 1979/80:706 av *Gullan Lindblad* och *Göthe Knutson* om en forsknings- och utbildningsstation vid rikssågverksskolan i Skoghall

- 1979/80:707 av *Maj-Lis Lööw m. fl.* om Ceaverken
- 1979/80:708 av *Eivor Marklund* om inventering och brytning av smärre mineralfyndigheter
- 1979/80:709 av *Karl-Gustaf Mathisson* och *Olle Göransson* om regionala investmentbolag
- 1979/80:710 av *Bertil Måbrink m. fl.* om tillvaratagande av sjunktimmer och cellulosafibrer
- 1979/80:711 av *Yngve Nyquist m. fl.* om Dala Invest AB:s resurser
- 1979/80:712 av *Yngve Nyquist m. fl.* om investeringar i Stollbergsfältet
- 1979/80:713 av *Yngve Nyquist m. fl.* om stöd till gruvhanterings framtida utveckling
- 1979/80:714 av *Margit Odelsparr m. fl.* om varudeklaration
- 1979/80:715 av *Hans Petersson* i Helsingborg *m. fl.* om ett branschregister över näringsidkare inom byggbranschen
- 1979/80:716 av *Roland Sundgren m. fl.* om kontokort
- 1979/80:717 av *Ivan Svansström* och *Ulla Ekelund* om tillvaratagande av träavfall vid röjning av kraftledningsgator
- 1979/80:718 av *Margaretha af Ugglas m. fl.* om domänverkets framtida utveckling och förvaltningsuppgift
- 1979/80:719 av *Lars Werner m. fl.* om etableringskontroll för städföretag
- 1979/80:720 av *Lars Werner m. fl.* om förbud mot engångsförpackningar av aluminium
- 1979/80:721 av *Lars Wernér m. fl.* om verksamheten vid forskningsstationen för gruvbrytning
- 1979/80:722 av *John Andersson* om försök med kombinationssysselsättning i Västerbotten
- 1979/80:723 av *John Andersson m. fl.* om ett regionalt utvecklingsinstitut för Norrland
- 1979/80:724 av *Wivi-Anne Cederqvist* och *Olle Westberg* i Hofors om åtgärder för ett differentierat näringsliv på bruksorterna i Gävleborgs län
- 1979/80:725 av *Kerstin Ekman* och *Karin Ahrlund* om viss rätt till ledighet vid fullgörande av repetitionstjänstgöring inom frivilligförsvaret
- 1979/80:726 av *Lahja Exner m. fl.* om invandrares rätt till fortsatt anställning efter militärtjänstgöring
- 1979/80:727 av *Kjell-Olof Feldt m. fl.* om näringslivet i Kopparbergs län
- 1979/80:728 av *Lars Hedfors m. fl.* om AMS energiverksamhet
- 1979/80:729 av *Börje Hörnlund* om ändrad stödområdesindelning i Skellefteå kommun
- 1979/80:730 av *Börje Hörnlund* och *Karin Israelsson* om lokaliseringsstöd till energianläggningar baserade på inhemska bränslen
- 1979/80:731 av *Karin Israelsson* och *Börje Hörnlund* om sysselsättningsskapande åtgärder i Västerbottens inland och övriga glesbygder
- 1979/80:732 av *Paul Jansson m. fl.* om sysselsättningsskapande åtgärder i Skaraborgs län
- 1979/80:733 av *Birgitta Johansson m. fl.* om Karlsborgs kommuns rekreationsområde

- 1979/80:734 av *Gunnel Jonäng m. fl.* om arbetshandikappades anställningar
- 1979/80:735 av *Eric Jönsson m. fl.* om sysselsättningen inom Malmöregionen
- 1979/80:736 av *Karl-Gustaf Mathsson* och *Lena Hjelm-Wallén* om distriktsarbetsnämnder och lokala arbetsförmedlingskontor i Västmanlands län
- 1979/80:737 av *Yngve Nyquist m. fl.* om stödområdesindelningen i Kopparbergs län
- 1979/80:738 av *Joakim Ollén* om anställningsskyddet för personer i företagsledande ställning
- 1979/80:739 av *Birgitta Rydle* och *Gunnel Liljegren* om tillvaratagande av flyktingars utbildning m. m.
- 1979/80:740 av *Rolf Rångård m. fl.* om glesbygdssstödet till hemarbete
- 1979/80:741 av *Mona S:t Cyr* om drivmedelshandeln i glesbygd
- 1979/80:742 av *Martin Segerstedt m. fl.* om tidigareläggning av vissa investeringar på järnvägssträckan Ånge-Bräcke m. m.
- 1979/80:743 av *Martin Segerstedt m. fl.* om åtgärder mot viltolyckor
- 1979/80:744 av *Knut Wachmeister m. fl.* om skyldighet att ta erbjudet arbete
- 1979/80:745 av *Olle Westberg* i *Hofors m. fl.* om regionalpolitiska åtgärder i Gävleborgs län
- 1979/80:746 av *Axel Andersson m. fl.* om utnyttjande av fiberråvaror för uppvärmning
- 1979/80:747 av *Wivi-Anne Cederqvist* och *Anita Persson* om den lokala lantmäteriverksamheten
- 1979/80:748 av *Margareta Gard* och *Sonja Rembo* om lån och bidrag vid övergång till vedeldning
- 1979/80:749 av *Hans Gustafsson m. fl.* om flygräddningen
- 1979/80:750 av *Bengt Gustavsson m. fl.* om samordning mellan militär och civil räddningstjänst
- 1979/80:751 av *Helge Hagberg* och *Lars Svensson* om viss översyn av energisparlånen
- 1979/80:752 av *Marianne Karlsson* om medbestämmandelag för hyresgäster
- 1979/80:753 av *Marianne Karlsson* om statens planverk
- 1979/80:754 av *Marianne Karlsson* om experimentbyggande m. m.
- 1979/80:755 av *Göthe Knutson m. fl.* om räddningstjänsten m. m.
- 1979/80:756 av *Mona S:t Cyr* och *Elisabeth Fleetwood* om bostadsbyggande med sikte på ökat generationsboende
- 1979/80:757 av *Sten-Ove Sundström m. fl.* om dygnsberedskap med räddningshelikopter i Söderhamn och Luleå
- 1979/80:758 av *Olle Östrand* om amorteringstiden för markförvärvslån, m. m.
- 1979/80:759 av *Lars Werner m. fl.* om ökad läkemedelskontroll
- 1979/80:760 av *Lars Werner m. fl.* om förstatligande av läkemedelsindustrin

1979/80:761 av *Lennart Brunander* om ökad alkoholinformation i radio och TV
1979/80:762 av *Lennart Brunander* om utbildningen för samhällsplanerande uppgifter

§ 11 Anmälan av interpellationer

Anmälades och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 23 januari

1979/80:123 av *Ingrid Sundberg* (m) till utrikesministern om Sveriges inflytande på FN-organens bistandsverksamhet, m. m.:

Avvägningen mellan vad Sverige anslår till multilateralt resp. bilateralt samarbete diskuteras fortlöpande. Sverige avsätter en i förhållande till andra länder hög andel av vår BNP till biståndssamarbete samtidigt som våra administrativa möjligheter att klara av ett starkt ökat bilateralt bistånd är begränsade. Vi har därigenom kommit att bli ett av de länder som bidrar mest till FN-organens utvecklingsarbete i u-länderna. Även i fortsättningen kan Sverige förväntas vara en mycket stor bidragsgivare till FN-organen även om denna del av vår biståndsbudget knappast kan väntas öka särskilt snabbt i reala termer under de närmaste åren. För att vår relativa andel skall sjunka fordras emellertid att andra länder visar vilja till större avsättningar.

De bidragskonferenser, omfattande flertalet FN-organisationer, som inleddes 1978 har inte utgjort ljuspunkter i det multilaterala biståndsarbetet. Det svenska initiativet att göra förutsägelser om bidrag för tre år i rad har inte följts upp av andra länder, trots att ett system med fleråriga bidragsutfästelser i många avseenden borde underlätta arbetet inom FN-organen och bidra till att få fram ett mer allmänt system för långsiktig finansiering av de internationella organens operativa verksamhet. Inte heller har de olika organens önskemål om en höjning av bidragen med viss procentsats, utgörande villkor för att inte verksamheten skall skäras ner, bifallits.

Så kan man förvänta sig en ökning med endast 6 % av det totala bidraget till UNDP för 1980, och även den siffran bedöms som osäker. Sverige är genom ett bidrag på totalt 350 milj. kr. den största bidragsgivaren näst USA och Holland. För UNICEF:s verksamhet erhålles mer än 20 % från vårt land.

Man kan fråga sig i vad mån vi har ett inflytande på FN-organens verksamhet som svarar mot storleken av vårt bistånd.

Styrelseposterna i FN:s fackorgan fördelas efter olika kriterier, bl. a. geografiska men också i praktiken efter ländernas andel av organens *reguljära* budget. De stora i-länderna svarar för mellan 6 och 25 % av fackorganens reguljära (=uttaxerade) budgetar. Detta har av hävd givit många av de stora i-länderna en permanent plats i styrelserna.

Sverige svarar för ca 1,25 % av fackorganens *reguljära* budget. Större delen av dessa organs bistånd finansieras emellertid med *frivilliga* bidrag antingen från UNDP eller direkt från enskilda länder.

Sverige lämnar stora frivilliga bidrag både via UNDP och i form av multibi. Räknar man in detta bistånd kommer vi upp i en andel av fackorganens omslutning på minst 5 % – samtidigt som andelen för de större i-länderna, som inte har lika stora frivilliga bidrag, sjunker i motsvarande mån.

De frivilliga bidragen "berättigar" emellertid inte till några styrelseplatser.

Även om vår styrelserepresentation med det formella beräkningssättet inte är dålig – särskilt som vi ofta kan tala genom något annat nordiskt, i styrelsen representerat land – borde vårt inflytande i förhållande till de stora bidrag vi faktiskt ger kunna förbättras.

Sverige skulle också positivt kunna påverka effektiviteten i det multilaterala biståndet. Den ständigt växande reservationen i den svenska statsbudgeten visar på att svårigheter finns hos FN-organen att utnyttja av oss anslagna medel. För de senaste budgetåren har det genomgående funnits nästan lika mycket medel reserverade som vad som föreslagits för kommande budgetår. Så uppgår reservationsanslaget på posten Bidrag till internationella biståndsorgan i årets budgetproposition till 1 425 831 153 kr, samtidigt som det för det kommande budgetåret föreslås ett anslag på 1 471 000 000 kr.

Med anledning av det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att ställa följande frågor till utrikesministern:

1. Anser utrikesministern det önskvärt att Sveriges inflytande på FN-organens biståndsverksamhet ökar, och hur skall detta i så fall kunna ske?

2. Vad är orsaken till att en så stor andel av medel anslagna till de internationella biståndsprogrammen inte tagits i anspråk, och hur bedömer utrikesministern möjligheterna till ett snabbare utnyttjande av anslagna medel?

1979/80:124 av *Ingrid Sundberg* (m) till jordbruksministern om behandlingen av miljöfarligt avfall:

1975 års riksdag (prop. 1975:32, JoU 1975:10) beslutade om inrättande av ett företag för behandling av miljöfarligt avfall. Det nya behandlingsföretaget avsågs få en *principiell ensamrätt* att behandla och långtidsförvara sådant avfall. Enligt departementschefen skulle bolaget byggas upp successivt och anpassas till de behov av omhändertagande som skapas genom det kommunala renhållningsmonopolet i fråga om miljöfarligt avfall, som förutsattes vara genomfört i hela landet inom fem år.

I propositionen uppgavs att Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) borde bilda stomme i det nya företaget. SAKAB, som bildades år 1969 för att lösa vissa avfallsproblem beträffande i första hand kemiskt industriavfall, oljeavfall och annat kemiskt avfall, drev vid denna tidpunkt genom det helägda dotterbolaget AB Industridestillation en behandlingsanläggning för

Onsdagen den
23 januari 1980

*Anmälan av inter-
pellationer*

kemiskt avfall i Lövsta utanför Stockholm.

SAKAB har för att klara de skyldigheter som följde av riksdagens beslut vidtagit en rad åtgärder. Fem mottagningsstationer har inrättats, men kapaciteten räcker ändå inte till. Möjligheter har också öppnats att behandla avfallet utomlands, bl. a. hos Kommunekemi i Danmark.

När det gäller det slutliga omhändertagandet av avfallet har stora svårigheter uppstått. I mars 1977 beslutade SAKAB att bästa platsen för en central behandlingsanläggning för miljöfarligt avfall skulle vara Norrtorp. Efter koncessionsansökan tillstyrkte länsstyrelsen i Örebro län och Kumla kommun i slutet av maj 1978 SAKAB:s ansökan om koncession för en anläggning i Norrtorp. Ärendet skickades emellertid fram och tillbaka mellan olika myndigheter och Cementas anläggning i Stora Vika kom in i bilden. Situationen i dag är alarmerande. Kumla kommun har ändrat inställning och framställningar till andra kommuner har besvarats negativt. Tillståndet för anläggningen i Lövsta att behandla miljöfarligt avfall går ut nästa år. Ingenstans tycks det gå att bygga en central avfallsanläggning.

Runt om i landet sker därför en upplagring av miljöfarligt avfall i kommuner och industrier. SAKAB, som beslutat inrätta fler temporära insamlingsstationer för att lagra avfallet tills en slutbehandling kan ske, har genom kommunernas vetorätt stora svårigheter att ens få till stånd sådana lager. Enligt naturvårdsverket produceras per år 500 000 ton miljöfarligt avfall varav en del återvinns. SAKAB:s kapacitet är endast 50 000 ton och resten lagras eller exporteras utomlands. Andra länder har emellertid också svårigheter att ta emot vårt avfall vilket resulterat i att miljöfarligt avfall i dag förvaras på sätt som i många fall är i högsta grad otillfredsställande.

Genom SAKAB:s monopol hindras kommuner och industrier att själva förstöra det giftiga avfallet. Genom det kommunala vetot har det blivit praktiskt taget omöjligt för SAKAB att svara för det slutliga omhändertagandet. Svårigheterna växer för varje dag och måste nu lösas. Jag får därför anhålla om kammarens tillstånd att till jordbruksministern ställa följande frågor:

1. Vilka åtgärder ämnar jordbruksministern vidta för att riksdagens beslut om en anläggning för behandling av miljöfarligt avfall skall kunna komma till stånd?

2. Anser jordbruksministern att mot bakgrund av den växande mängden miljöfarligt avfall det statliga monolet för slutbehandling av sådant avfall bör bestå?

§ 12 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 22 januari

1979/80:283 av *Carl-Henrik Hermansson* (vpk) till industriministern om
regeringsåtgärder med anledning av Electrolux förvärv av Grängesberg:

I det år 1978 avlämnade betänkandet av konkurrensutredningen (SOU 1978:9) föreslås regler för prövning av företagsförvärv. Bakgrunden är den starka koncentration som ägt rum inom näringslivet. Regeringen skulle enligt förslaget kunna ingripa mot förvärvet med förbud eller åläggande för viss tid eller tills vidare. Denna lagstiftning aktualiseras av Electrolux uppköp av Grängesberg.

Avser industriministern att vidta några åtgärder för att söka förhindra Electrolux uppköp av Grängesberg?

Vilka åtgärder avser industriministern att vidta för att motverka fortsatt koncentration inom näringslivet och i stället främja en decentralisering av makten?

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 13.49.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 69

Onsdagen den
23 januari 1980

*Meddelande om
fråga*